

„Zilele Arhivelor” – 2002

În zilele de 5-6 iunie 2002 au avut loc, la sediul central al Arhivelor Naționale ale României, manifestările prilejuite de „Zilele Arhivelor”.

Aniversarea, în anul 2002, a 185 de ani de la nașterea marelui om de stat Mihail Kogălniceanu nu putea fi trecută cu vederea de către organizatori. Cea dintâi zi a lucrărilor a fost dedicată personalității acestuia. Alocuțiunea inaugurală a simpozionului „Făuritori ai Independenței de stat a României: Mihail Kogălniceanu la 185 de ani de la naștere” a fost rostită de prof.univ.dr. Corneliu Mihail Lungu, directorul general al Arhivelor Naționale. Subliniind faptul că arhiviștii nu sunt doar păstrători ai documentelor, ci au, deopotrivă, menirea de a pune în lumină valoarea lor informațională, prof. Corneliu Mihail Lungu a prezentat un document deosebit: notițele secrete ale lui Dimitrie Sturdza, luate la Conferința Corpurilor Legiuitoare din 23 ianuarie 1878. Acest document cuprinde prețioasa mărturie a lui Mihail Kogălniceanu asupra condițiilor în care a fost dobândită independența, precum și asupra sacrificiilor pe care România a fost nevoită să le facă pentru atingerea acestui deziderat.

În comunicarea *Personalitatea lui Mihail Kogălniceanu în viziunea lui Mihai Eminescu*, prof.univ.dr. Nicolae Isar a prezentat aspecte polemice din publicistica eminesciană, în baza studierii articolelor publicate în „Timpul” (oficiosul Partidului Conservator). Polemistul de geniu care a fost Eminescu lansează o acerbă critică frunțașilor liberali, însă nu și lui Mihail Kogălniceanu, pe care l-a apreciat și admirat ca istoric, scriitor și om de cultură.

Doamna dr. Georgeta Filitti, editor a șapte volume de discursuri ale marelui orator care a fost Mihail Kogălniceanu, prezintă, în comunicarea *Un destin pentru istoria neamului-Mihail Kogălniceanu*, contribuția constantă în momentele fundamentale ale istoriei noastre a acestui om politic „înaintemergător”, a cărui operă stă mărturie pentru vocația europeană a civilizației și culturii românești.

Adresând invitația de a vizita Muzeul Național de Istorie a României, unde o personalitate care a traversat, cu mare folos pentru țară, întregul secol al luminilor și al afirmării națiunii române este sugestiv prezentată, în măsura în care mărturiile documentare și cele tridimensionale păstrate o permit, doamna dr. Maria-Magdalena Ioniță a susținut comunicarea *Mihail Kogălniceanu-mărturii muzeistice*.

Referindu-se la contribuția decisivă a lui Mihail Kogălniceanu în orientarea critică a istoriografiei noastre moderne, la aportul său pe tărâmul adunării și tipăririi surselor documentare ca și în valorificarea acestora, prof. Carmen Dobrotă a consemnat, în comunicarea *Mihail Kogălniceanu-prețuitor al documentelor*, câteva

mărturie asupra activității acestuia de sprijinitor al arhivelor. Deși nu a fost un arhivist în înțelesul strict al termenului, Kogălniceanu a acordat acestei instituții un interes constant, convins că pe tezurizarea conștiințioasă a documentelor se întemeiază progresul cercetării viitoare.

Prof. Virgiliu Z. Teodorescu, în comunicarea *Simboluri ale cinstirii lui Mihail Kogălniceanu*, a făcut referire la câteva lucrări închinat personalității marelui om politic, intrate în forul public. El a propus înălțarea, la Păciul lui Soare, a unui monument care ar putea oferi o imagine a acestui mare creator al României moderne, arătând că fiecare popor are datoria de a gândi simbolurile pentru viitorime.

În ziua de 6 iunie 2002, a avut loc simpozionul „Figuri de arhiviști-evocări”.

Florica Adriana Muntean, în comunicarea *Ștefan Meteș, istoric și arhivist*, s-a referit la personalitatea publică a acestuia, care s-a manifestat pe trei coordonate esențiale, ca istoric, arhivist și om politic. Prodigios cercetător al istoriei bisericii românilor din Transilvania, bibliograf al lui Iorga și editor de cronici și documente, întemeietorul și directorul Arhivelor Transilvaniei, Ștefan Meteș a pus bazele unei instituții puternice și respectate, rămânând pentru arhiviști o pildă de urmat în efortul continuu de ridicare a profesiei lor la exigențele epocii.

În comunicarea *Ion Mărcuș—in memoriam*, doamna Ioana Burlacu a prezentat personalitatea unui director al Arhivelor Transilvaniei, fost și director general adjunct al Direcției Generale a Arhivelor Statului, discipol al lui Ștefan Meteș, sub îndrumarea căruia a pătruns sensul și importanța activității arhivistice.

Interesul de care s-a bucurat tema mesei rotunde *Arhivele în sistemul instituțional contemporan* s-a reflectat și în prezența reprezentanților unor instituții deținătoare de izvoare documentar-istorice: Arhivele Diplomatice, Serviciul Arhive și Documentare Militară, Arhivele Serviciului Român de Informații, Arhivele Ministerului de Interne, Arhivele Parlamentului României, Uniunea Națională a Notarilor Publici ș.a.

În deschiderea lucrărilor, domnul Adrian Adamache, din partea Arhivelor Naționale ale României, a definit poziția pe care o are această instituție în întregul sistem arhivistic, subliniindu-i rolul administrativ, social, cultural și politic.

Domnul Ioan Opreș, secretar de stat în Ministerul Culturii și Cultelor, s-a referit la o serie de probleme legate de distrugerea fondurilor arhivistice (parte a patrimoniului național), la necesitatea asigurării resurselor financiare pentru achiziții de documente, precum și la strategia care ar trebui adoptată de Arhivele Naționale față de izvoarele aflate pe suport electronic.

În cuvântul său, domnul prof.univ.dr. Gheorghe Buzatu, vicepreședintele Senatului României, a propus înființarea funcției de arhivist al Statului pe lângă Guvernul României, în scopul coordonării unitare a tuturor arhivelor.

Reprezentantul Uniunii Naționale a Notarilor Publici, domnul Marian Georgescu, a prezentat problemele cu care se confruntă notarii publici din România și a argumentat necesitatea conlucrării între aceștia și Arhivele Naționale, în vederea soluționării cererilor cetățenilor.

Atât domnul Sergiu Iosipescu, reprezentantul Muzeului Militar Național, cât și domnul Dan Anton, din partea Ministerului de Interne, au vorbit despre distrugerea patrimoniului cultural național datorită unei mentalități deformate, cât și despre rolul Arhivelor Naționale în efortul de a reda publicului larg o altă imagine a muncii arhivistice.

Domnul Virgiliu Z. Teodorescu a adus în discuție problema stabilirii unor reguli de citare a surselor de informații din arhive, general acceptate, precum și necesitatea întocmirii unor instrumente de cercetare și de evidență pentru fondurile arhivistice dispersate.

Despre activitatea de legare a documentelor în dosare (manuală, de conservare), care ar trebui realizată de personal atestat în cadrul unor compartimente acreditate, a vorbit domnul dr. Florea Oprea, susținând necesitatea publicării normelor metodologice în „Monitorul Oficial”, ca și obligația ce ar trebui să revină creatorilor și deținătorilor de arhivă de a înregistra Registrele de intrare-ieșire la Arhivele Naționale.

În cadrul manifestărilor prilejuite de „Zilele Arhivelor” – 2002 s-a înscris și expoziția fotodocumentară și de carte „125 de ani de la proclamarea independenței de stat a României”, realizată de doamna Elena Istrățescu.

CARMEN DOBROTĂ

Direcția Județeană Covasna a Arhivelor Naționale în casă nouă

În ziua de 1 octombrie 2002 a avut loc, la Sf. Gheorghe, ceremonia de inaugurare a noului sediu al Direcției Județene Covasna a Arhivelor Naționale.

La acest act cultural național au participat, pe lângă reprezentanți ai Arhivelor Naționale, înalte fețe bisericești, oficialități de nivel central și local, ziariști și alți invitați.

Evenimentul a debutat cu slujba de sfințire oficiată de P.S. Ioan Selejan, episcopul Covasnei și Harghitei. Sfinția Sa a evidențiat importanța momentului, a ridicării „acestui edificiu de cultură, de care este atâta nevoie”.

A urmat o serie de alocuțiuni dedicate manifestării. În acest context, prof. Dan Baicu, director al Direcției Județene Covasna a Arhivelor Naționale, a urât „Bun venit” celor prezenți în noul lăcaș de cultură, continuând cu următoarele cuvinte: „Această clipă istorică mare a sosit, tezaurul inedit pe care îl deținem și-a găsit adăpost pe măsură”. În finalul alocuțiunii, domnul Baicu a adresat mulțumiri celor care au sprijinit ridicarea noului edificiu.

Domnul general de divizie dr. Pavel Abraham, secretar de stat în Ministerul de Interne, a subliniat faptul că „România face un efort deosebit să țină pasul cu construcțiile europene” și că „este al treilea sediu al Arhivelor Naționale construit după 1990”. Simțindu-se onorat să participe la această festivitate, dl. general Pavel Abraham a prezentat și un scurt istoric al Arhivelor Naționale și al cadrului legislativ arhivistic.

Prof.univ.dr. Ioan Scurtu, consilier prezidențial, director al Arhivelor Naționale în perioada 1991-1996, a continuat seria alocuțiunilor. Domnia sa a declarat că se simte părtaș la această realizare și a subliniat faptul că în 1993 a vizitat fostul sediu al direcției, fiind de părere că se impunea o construcție nouă.

A ținut să adauge că, în urmă cu câteva săptămâni s-au împlinit 10 ani de la înființarea Facultății de Arhivistică, rostind cuvinte de laudă la adresa acestei instituții. Dl. Ioan Scurtu a precizat că, în calitate de director al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”, are în vedere un program care vizează minoritățile naționale din România.

Făcând referire la documentele aflate în depozitele Arhivelor Naționale, consideră că „datoria instituției noastre este de a conserva aceste documente și de a prezenta istoria pe baza acestora”. Apreciază că „Arhivele Covasna trebuie să devină un centru de cultură, dl. Ioan Scurtu exprimându-și dorința de a participa la sesiunea anuală a acestei direcții județene, de a vedea „rezultatele muncii arhivistice concretizate în buletine informatice, cataloage de documente ș.a.”. Este convins că „instituția va avea o activitate rodnică, cunoscând devotamentul lucrătorilor care vor munci cu satisfacție”. În finalul alocuțiunii, felicită colectivul de arhiviști de la Direcția Județeană Covasna a Arhivelor Naționale, urându-le „La Mulți Ani!”.

Prorectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, prof.univ.dr. Nicolae Bocșan, consideră „o onoare, o plăcere deosebită să aducă salutul istoricilor din Cluj-Napoca”. Crede că „instituția Arhivelor Naționale s-a afirmat prin promptitudinea cu care a răspuns solicitărilor”. Dl. Nicolae Bocșan adresează omagiul colegilor domniei sale, „tuturor celor care muncesc, care fac muncă de cercetare pentru a aduce o bogăție de informații istorice” și le urează arhiviștilor din Sf. Gheorghe sănătate și „să se bucure de noua casă”.

Dl. Horia Grama, prefectul județului Covasna, declară că este emoționat de acest eveniment, de importanța inaugurării unui nou edificiu cultural în județ. Totodată, adresează mulțumiri domnului secretar de stat, general Pavel Abraham, conducerii Ministerului de Interne, exprimându-și speranța că această instituție va avea un rol mult mai activ în viața culturală și administrativă.

Dl. Albert Almos, primarul municipiului Sf. Gheorghe, consideră că acest moment al inaugurării sediului a fost așteptat de multă vreme. Crede că instituția Arhivelor Naționale „s-a confruntat în trecut cu anumite greutăți, dar astăzi s-au deschis ușile, accesul este asigurat”. Se declară surprins că au trecut deja zece ani de când s-a propus construirea unei noi clădiri.

Cu prilejul inaugurării sediului, precum și al Zilei Arhivelor Naționale dl. primar a urat „sănătate, succese și răbdare în activitatea pe care o desfășoară lucrătorii Arhivelor Naționale”.

Dl. Ioan Lăcătușu, expert guvernamental la Ministerul Administrației Publice, își exprimă sentimentele adânci față de munca desfășurată în instituția Arhivelor Naționale. Consideră noua construcție „casa vitală pentru destinele societății românești” și crede că este greu de realizat într-o perioadă de tranziție așa ceva. Adresează mulțumiri celor care au contribuit la materializarea acestui obiectiv și îi asigură de „disponibilitatea pentru punerea în valoare a unui tezaur arhivistic ecleziastic, pentru prelucrarea arhivelor administrative”.

Prof.univ.dr. Corneliu Mihail Lungu, directorul general al Arhivelor Naționale, a subliniat importanța evenimentului la care sunt martori, apreciind că „întreaga suflare a arhivisticii românești se bucură de acest moment”. Amintește că în urmă cu zece ani a făcut o documentare „ca model de cum nu trebuie păstrate documentele”, iar conducerea Ministerului de Interne a fost receptivă la aspectele prezentate, în acest context menționându-l pe fostul ministru de Interne, regretatul George Ioan Dănescu. Totodată, mulțumește tuturor celor care au contribuit la ridicarea construcției și precizează că „acum, când sunt condiții, arhiviștii vor reuși să scoată la lumină bogatele informații documentare, mărturii ale evoluției societății pe aceste meleaguri, precum și adevărul istoric care să-i dezarmeze pe cei care învrăjbesc”.

La finalul alocuțiunilor, dl. Dan Baicu și dl. Corneliu Mihail Lungu au înmănat diplome de onoare P.S. Ioan Selejan, prof.univ.dr. Ioan Scurtu, prof.univ.dr. Nicolae Bocșan, prefectului Horia Grama, primarului Albert Almos, expertului guvernamental Ioan Lăcătușu, comisarului șef de poliție Constantin Scurtu, precum și întregului colectiv al Direcției Județene Covasna a Arhivelor Naționale.

Deosebit de emoționantă, ceremonia de inaugurare a noului sediu al Direcției Județene Covasna a Arhivelor Naționale a marcat un act cultural de cea mai mare însemnătate, atât în plan local, cât și în plan național. Noul local, care dispune de spații optime pentru păstrarea și conservarea documentelor, reprezintă o realizare demnă de importanța instituției Arhivelor Naționale, constituind, în același timp, și un imbold adus activității arhivistice desfășurate de lucrătorii Direcției Județene Covasna a Arhivelor Naționale.

DANIEL MUȘAT

Reuniunea anuală a Comitetului Internațional de Sigilografie, Ludwigsburg, 12-17 mai 2002

În perioada 12-17 mai 2002 a avut loc, la Ludwigsburg, în Germania, reuniunea anuală a Comitetului de Sigilografie (CSG), din cadrul Consiliului Internațional al Arhivelor (CIA), unde, la invitația CIA și a Arhivelor landului Baden-Württemberg, a participat, din partea Arhivelor Naționale ale României, semnatarul acestor rânduri, în calitate de membru al prestigiosului comitet. La această manifestare au luat parte specialiști în domeniul sigilografiei din Marea Britanie, Republica Cehă, Elveția, Franța, Germania, Italia, România și Vatican.

Reuniunea s-a desfășurat după următorul program:

1. Prezentarea, pentru „Bibliografia curentă de sigilografie”, a rapoartelor participanților privind publicațiile cu caracter sigilografic din țările lor în perioada 2001-2002, prilej cu care am înmănat secretarului CSG manuscrisul și o dischetă cu titlurile lucrărilor, studiilor și articolelor elaborate în România, spre a fi introduse în Banca de date a Comitetului.

2. Actualizarea site-ului web a CSG, cu adresele membrilor prezenți la reuniune.

3. Vizita la atelierul de restaurare a sigiliilor din cadrul Institutului pentru conservarea documentelor din arhive și biblioteci. Aici, am constatat că acest institut, care este cel mai mare și mai modern din toată Germania, nu face parte din structura Arhivelor Federale, ci are un statut aparte. Totodată, am remarcat utilizarea de aparatură modernă, substanțe și pigmenți de bună calitate pentru restaurarea sigiliilor și realizarea de fotografii atât înainte, în timpul procesului de restaurare, cât și după această operațiune. Pe tot parcursul acestei vizite a avut loc un schimb continuu de experiență pe profil între membrii CSG și restauratorii-gazdă.

4. Discuții și concluzii asupra rezultatelor vizitei de la atelierul de restaurare a sigiliilor; perspective pentru organizarea unei a doua întâlniri privind problema conservării și restaurării sigiliilor.

5. Stadiul de inventariere și evidența colecțiilor de sigilii – este un proiect pe termen mediu (2001-2004) privind descrierea sigiliilor, dar ceea ce interesează cel mai mult comunitatea istoricilor este evidența științifică a colecțiilor, spre a le aprecia mai bine valoarea și importanța pentru cercetarea istorică.

6. Vizitarea colecției de sigilii de la Arhivele Centrale din Stuttgart. Cu acest prilej am remarcat modul de conservare a sigiliilor, unele de o mare valoare, dar și introducerea documentelor cu sigilii atârnate pe internet.

7. Învățămintul și cercetarea în domeniul sigilografiei.

8. Vizitarea colecției de sigilii și a celei de monede ale prințului Friederich Karl I de Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst (1814-1884), de la castelul Waldenburg, unde am putut vedea cca 4000 de mulaje sigilare și o colecție de monede, conservate în bune condiții, în special, în interiorul unor vitrine sub formă de piramide din sticlă.

9. Elaborarea manualului de paleografie a sigiliilor, în care s-a pus accent pe inscripțiile, legendele și devizele de pe suprafața sigiliilor, privite sub toate aspectele. S-ar impune ca fiecare administrație arhivistică națională reprezentată în acest Comitet Internațional de Sigilografie să-și concentreze eforturile pentru editarea unui astfel de instrument util pe plan național, iar apoi strângerea și analiza acestora pe plan internațional. -

10. Elaborarea normei internaționale de descriere a sigiliilor ISAD(S). Cu acest prilej, a fost dezbătut conținutul respectivei norme, încă nedefinitivată. Capitolele cuprinse în această normă fac referiri la: identificarea, contextul, conținutul, condițiile de acces și de utilizare, izvoarele complementare și note asupra vestigiilor sfragistice.

Totodată, președintele Comitetului i-a informat pe participanți că la nivelul de conducere al CIA s-a luat hotărârea ca, în cazul absenței fără motive temeinice, reprezentantul țării respective să fie exclus din acest comitet, fapt ce atrage după sine îndoiala asupra participării viitoare a acestuia la manifestările internaționale ale CSG.

În urma participării la această prestigioasă manifestare sigilografică, am primit, din partea organizatorilor și a gazdelor noastre, material documentar, anume: 1. *Siegel aus tausend Jahren*; 2. „Archiv Nachrichten” nr. 24, mai 2002; 3. *Sphragistische Aphorismen*; 4. *Hohenlohe-Zentralarchiv Neuenstein*; 5. „Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins”/147 Band (Der neuen Folge 108 Band); 6. *Stifterfamilie und Wappengestaltung. Die Entwicklung des Wappens der Prämonstratenserreichsabtei Marchtal, von Wilfried Schöntag*; 7. *Graf Albrecht II und die Grafschaft Hohenberg*; 8. *Institut für Erhaltung von Archiv und Bibliotheksgut*; 9. *Katalog zur Ausstellung. Württemberg und Mömpelgard 600 Jahre Begegnung*; 10. *La Conservation et Restauration des Sceaux à l'Institut pour la Préservation des Documents d'Archives et de Bibliothèques*; 11. 1495. *Württemberg wird Herzogtum*; 12. *Fridericus Ein Privileg für die Ewigkeit. Präsentation des Hauptstaatsarchivs Stuttgart anlässlich des 750. Todes Kaiser Friedrichs II*; 13. *Klug Conservation Dauerhafte Archivierung von Kulturgut*.

Un fapt îmbucurător pentru noi l-a constituit propunerea șefului Arhivelor din landul Baden-Württemberg ca specialiștii români, vorbitori de germană sau franceză, să poată participa la realizarea de proiecte sau specializări în toate

ramurile arhivisticii, partea germană exprimându-și disponibilitatea de a suporta toate cheltuielile posibililor participanți.

Considerăm că este necesară sprijinirea, de către Arhivele Naționale ale României, a specialiștilor proprii în domeniul sigilografiei și heraldicii, în vederea cunoașterii realizărilor pe plan internațional, prin facilitarea participării acestora atât la manifestări, cât și la cursuri de perfecționare, pe profil, din străinătate.

În ultima zi a reuniunii, la ședința de închidere, s-au tras concluzii asupra desfășurării manifestării, s-a întocmit un raport pentru *Buletinul CIA* și s-a fixat locul viitoarei întruniri a Comitetului Internațional de Sigilografie.

LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS